

Analiza rynku turystycznego

Azerbejdżanu

Spis treści

WSTĘP.....	2
I.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I POLITYCZNE.....	4
I.2. LUDNOŚĆ I JĘZYK.....	5
I.3. HISTORIA KRAJU I NARODU.....	6
I.4. USTRÓJ	7
I.5. GOSPODARKA.....	7
I.6. WARUNKI NATURALNE ROZWOJU TURYSTYKI.....	8
I.7. KOMUNIKACJA.....	9
I.8. BAZA NOCLEGOWA.....	11
I.9. REJONY I OŚRODKI RUCHU TURYSTYCZNEGO.....	12
SPIS TABEL.....	32
SPIS STRON INTERNETOWYCH.....	33
BIBLIOGRAFIA.....	33

Wstęp

Poniższa praca jest próbą wszechstronnej analizy rynku turystycznego Azerbejdżanu, który przeciętnemu Polakowi kojarzy się głównie z nie najwyższym poziomem futbolu lub powieścią S. Żeromskiego „Przedwiośnie”. Przy wyborze tematu opracowania autor kierował się własną ciekawością i chęcią bliższego przyjrzenia się zawartym w spisie treści zagadnieniom związanym z tym nadmorskim krajem, który w aspekcie turystycznym zdaje się oferować duży potencjał rozwojowy.

Przygotowując się do kompetentnego opisu i oceny wybranego terytorium autor starał się korzystać z różnorodnych źródeł informacji nie ograniczając się jedynie do przeglądania

witryn internetowych lub książek. W tekstach nie znajdziemy cytatów, ponieważ stanowią one autorską kompilację faktów zebranych z różnych opracowań, bądź zostały w całości napisane samodzielnie. W tym miejscu na podkreślenie zasługuje fakt, iż uzyskanie niezbędnych do analizy statystyk graniczyło z cudem i tylko uporowi piszącego oraz łutowi szczęścia zawdzięczamy jej powstanie (proponuję podjęcie próby odwiedzin strony internetowej azerskiego urzędu statystycznego, która mimo niezliczonej ilości podejść w przeciągu trzech miesięcy pozwoliła skorzystać ze swoich zasobów tylko raz!). Jakość, ilość, czy sposób grupowania danych źródłowych, o błędach językowych opracowań wyżej wymienionej instytucji nie wspominając, a co za tym idzie kolejne utrudnienia w redagowaniu poniższego tekstu, nie powinny umknąć uwadze czytelnika przy ostatecznej ocenie przedłożonej analizy.

W pierwszej części autor spróbował możliwie najpełniej scharakteryzować opisywany kraj przy jednoczesnym zachowaniu zwięzłości przekazu, co z uwagi na złożoność niektórych zagadnień (m.in.: historia kraju i narodu) nie należało do zadań łatwych. W dalszych rozdziałach opisane zostały zdolności recepcyjne i emisyjne Azerbejdżanu, a ostatni z nich stanowi próbę oceny znaczenia rynku turystycznego tego kraju dla Polski.

Niniejszym zapraszam do lektury i dowiedzenia się kilku ciekawych rzeczy o kraju uważanym za jeden z najszybciej rozwijających się na świecie.

Rafał Rubczak

I. Podstawowe informacje o Azerbejdżanie

Tabela 1. Podstawowe informacje o Azerbejdżanie

Powierzchnia	86,6 tys km ²
Ludność	8,4 mln (stan na 2005r.)
Gęstość zaludnienia	96 os./km ²
Stolica	Baku
Język urzędowy	azerski

Waluta	1 manat azerski
Ekwiwalent waluty w PLN (kurs na dzień 22.04.2009)	1 manat azerski = 4.22 PLN
PKB	7 700 USD/1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne

1.1. Położenie geograficzne i polityczne

Rysunek 1. Mapa polityczna Azerbejdżanu (Źródło: <http://www.dookolaswiata.pl>)

Azerbejdżan leży na zachodnim wybrzeżu Morza Kaspijskiego, na pograniczu Kaukazu i Azji Centralnej. Graniczy od północy z Rosją i Gruzją, od zachodu z Armenią i Turcją (na niewielkim obszarze enklawy Nachiczewańskiej Republiki Autonomicznej) zaś od południa z Iranem. Administracyjnie dzieli się na 59 okręgów (*rajon*) i 11 miast (*saharlar*). Do największych miast kraju należą: **Baku** – stolica państwa (2 mln mieszkańców), **Gandza** (320 tys.), **Sumgait** (300 tys.), **Stepanakert** oraz **Nachiczewan**. Na południowym-zachodzie Azerbejdżanu znajduje się zamieszkaný głównie przez Ormian (ok. 180 tys.) Obwód Autonomiczny Górny Karabach (zwany również Górskim Karabachem), do którego prawa rości sobie Armenia.

1.2.Ludność i język

Rysunek 2. Przedstawiciele azerskiej starszyny (Źródło: <http://www.zgapa.pl>)

Zasadniczo Azerbejdżan to państwo jednorodnie narodowościowo, gdzie **Azerowie stanowią 90,6% ludności**. Mieszka tu jednak wiele mniejszości narodowych, szczególnie na obrzeżach państwa, są to m.in.: narody dagestańskie, takie jak - **Lezgini (178 tyś.; 2,2% ludności)**, **Awarowie (50 tyś.)**, **Cachurzy (16 tyś.)**, **Udyni (4 tyś.)** i **Rutulowie (1 tyś.)**, **irano-języczni Tałysze, Tatowie oraz Kurdowie (13 tyś.)**, a ponad to **Rosjanie (140 tyś.; 1,8% ludności)**, **Turkowie Meschetyńscy (50 tyś.)**, **Tatarzy (30 tyś.)**, **Ukraińcy (29 tyś.)**, **Gruzini (14 tyś.)** oraz **Żydzi (8 tyś.)**. W Azerbejdżanie mieszka również kilka tysięcy uchodźców czeczeńskich i Ormian (kiedyś 180 tyś.), którzy ze względu na konflikt ormiańsko - azerski zmuszeni są do ukrywania swojej narodowości.

Językiem urzędowym jest azerski jednak wielu obywateli, szczególnie mężczyzn jeżdżących do Rosji, wciąż dobrze mówi również po rosyjsku. Znacznie więcej Azerów niż w Azerbejdżanie mieszka w północnym Iranie, zwanym Azerbejdżanem irańskim (wg różnych szacunków od 11 do 20 mln). Choć między Azerami azerskimi i irańskimi istnieje silne poczucie wspólnoty, różnice jakie narosły przez 200 lat pozostawania w dwóch odmiennych państwach (Rosji i Persji, a później ZSRR i Iranie) wydają się dziś nie do przezwyciężenia. Ponad 300 tyś. Azerów mieszka poza tym w Gruzji, zaś ok. 110 tyś. w Dagestanie (okolice Derbentu).

Zdecydowana **większość mieszkańców Azerbejdżanu wyznaje islam**, spora część ma jednakże chłodny stosunek do religii: nie przestrzegają zasad szariatu (z zakazem spożywania wieprzowiny i picia alkoholu włącznie), nie odwiedzają meczetów, a nawet nie są w stanie określić czy są szyitami czy sunnitami (nie znają różnic między tymi dwoma tak

zaciekle zwalczającymi się nurtami islamu). Poza muzułmanami, w Azerbejdżanie mieszkają również **prawosławni, staroobrzędowcy, protestanci** (najczęściej nowo nawróceni), **Żydzi, bahaiści, jezydzi** (część Kurdów) i **katolicy**. Zamieszkujący Karabach Ormianie są członkami Ormiańskiego Kościoła Apostolskiego.

1.3. Historia kraju i narodu

W formowaniu się współczesnego narodu azerskiego wzięły udział różne grupy etniczne, zamieszkujące państwa istniejące na terytorium obecnego Azerbejdżanu w różnych okresach historycznych: Manę (pierwsze państwo; pierwsza połowa I tys. p.n.e.), Albanie i Kaukaską (druga połowa I tys. p.n.e. — X w. n.e.), Midię i Atropatenę (IV w. p.n.e. — VII w. n.e.). Na północy Azerbejdżanu były to rdzenne plemiona kaukaskie: Albanowie, Gargarowie, Utyni (Udyni), Kaspiowie, Legowie i inne, zaś na południu — plemiona irańskie: Kurtiowie, Manejczycy, Midianie i inne. Z tymi grupami mieszały się koczownicze ludy tureckie, które w różnych okresach najeżdżały Azerbejdżan (Hunowie, Chazarowie i in.).

Największy wpływ na formowanie się narodu azerbejdżańskiego wywarli jednak Turcy seldżuccy, którzy osiedlali się w Azerbejdżanie od XI do XIV w. To właśnie Seldżucy przekazali współczesnym Azerom swój język, który ok. XIII w. zastąpił języki irańskie dominujące dotąd na południu Azerbejdżanu oraz języki kaukaskie, którymi mówiono na północy. W XV w. władzę w Azerbejdżanie sprawowały plemiona turkmeńskie, które stworzyły tzw. państwa Czarnego i Białego Barana; **zostały wówczas nawiązane ożywione stosunki handlowe Azerbejdżanu z Europą m.in. z Polską**. Natomiast w wiekach XV — XVIII w kraju tym ścierały się wpływy tureckie i perskie.

W wyniku wojen rosyjsko — perskich z przełomu XVIII i XIX w. (pakty pokojowe w Giulistanie w 1813 r. i w Turkmanczaju w 1828 r.) północny Azerbejdżan wszedł w skład Imperium Rosyjskiego, zaś południowy pozostał w granicach Persji. Podział ten (granice ustanowiono na rzece Araks) utrzymał się do dziś. W rosyjskim Azerbejdżanie w drugiej połowie XIX w. nastąpił rozwój przemysłu naftowego, którego centrum stało się Baku, dzisiejsza stolica Azerbejdżanu.

Przełom wieku XIX i XX przyniósł także rozwój świadomości narodowej wśród Azerów i narodzenie się azerskiego ruchu narodowego. W połowie XIX w. sformowano literacki język azerski na podstawie dialektu bakińsko - szemachińskiego (dotąd językiem wyższych sfer, urzędowym był perski bądź arabski). Rozpoczął się również proces

formowania tożsamości narodowej Azerów, którzy dotąd byli bardzo silnie związani z Persją, zaś przez Rosjan aż do lat 20. XX wieku nazywani byli Turkami bądź Tatarami zakaukaskimi lub azerbejdżańskimi.

Po rewolucji październikowej Azerbejdżan odzyskał niepodległość (tzw. Republika Musawacka), jednak już w 1920 r. został zbrojnie opanowany przez Armię Czerwoną i włączony do Zakaukaskiej FSRR, a następnie przekształcony w Azerbejdżańską SRR.

Po rozpadzie ZSRR ponownie odzyskał niepodległość w 1991 roku.

I.4. Ustrój

Azerbejdżan jest **republiką prezydencką**. Głową państwa jest prezydent wybierany w wyborach powszechnych na pięcioletnią kadencję. Obecny prezydent, Ilham Alijew, w październiku 2008 roku został wybrany na drugą kadencję otrzymując 88,73% głosów. Do jego uprawnień należy m.in. nominowanie ministrów. Ciałem ustawodawczym jest pięćdziesięciomiejscowy parlament, również wybierany w wyborach powszechnych. Prawo wyborcze przysługuje każdemu obywatelowi kraju, który ukończył osiemnaście lat.

I.5. Gospodarka

Po załamaniu gospodarczym na początku lat 90-tych (spadek PKB o 60% w latach 1991-95) wywołanym zerwaniem więzi gospodarczych z obszarem byłego ZSRR oraz wojną o Górski Karabach, Azerbejdżan rozpoczął w roku 1995 realizację programu stabilizacyjnego. Jego rezultatem są takie pozytywne tendencje jak: przyspieszenie wzrostu gospodarczego (średni wzrost PKB w ostatniej dekadzie wyniósł 13,5%); stłumienie inflacji z 412% w roku 1995 do 9,6% w 2005 roku oraz utrzymanie stabilnego kursu walutowego. Należy zaznaczyć, iż od roku 1998 w Azerbejdżanie utrzymuje się najwyższy wzrost PKB wśród krajów WNP.

W programach rozwoju gospodarczego kraju dominują trzy gałęzie:

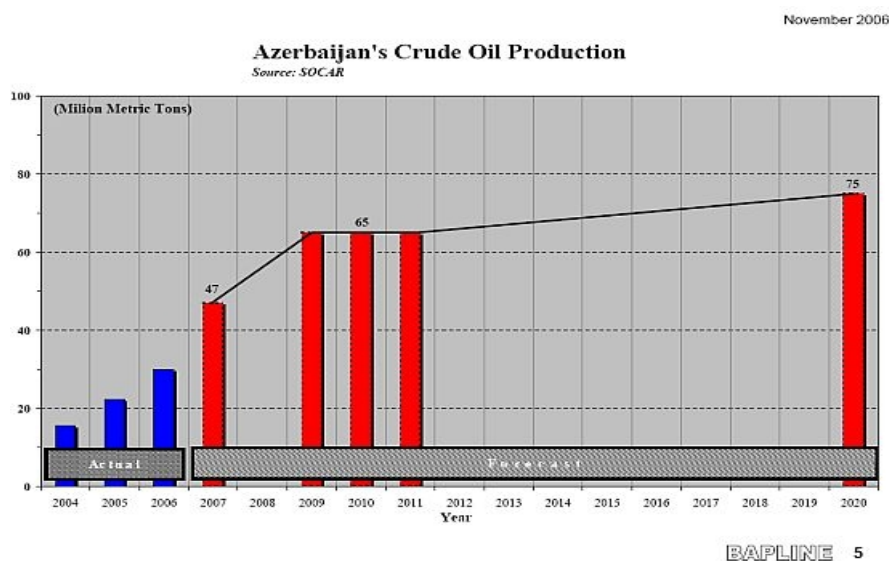
1. **wykorzystanie bogactw naturalnych** (ropa naftowa, gaz ziemny),
2. **rozwój infrastruktury transportowej** pod kątem maksymalnego wykorzystania dobrego położenia geograficznego kraju, leżącego na trasach łączących Azję z Europą,

3. wykorzystanie ziemi dla rozwoju rolnictwa i bazy przetwórczej artykułów rolnych

Mimo, iż celem wspomnianego programu gospodarczego jest urynkowanie gospodarki, państwo nadal odgrywa w niej istotną rolę. Sprywatyzowano wprawdzie handel i wprowadzono ustawodawstwo umożliwiające rozwój prywatnej przedsiębiorczości, ale proces prywatyzacji istniejących przedsiębiorstw przebiega jeszcze dość wolno.

W strukturze PKB decydujący udział posiada **produkcja przemysłowa (47,5%)**, za którą plasują się **usługi (10,6%)**, **budownictwo (10%)**, **rolnictwo (9,2%)** oraz **handel (6,3%)**. Jeżeli chodzi o **zatrudnienie ludności** w poszczególnych sektorach to prym wiodą **usługi (49% zatrudnionych)** oraz **rolnictwo (39%)** przy zdecydowanie mniejszej partycypacji **przemysłu (12%)**.

Do głównych gałęzi wspomnianego przemysłu należą: wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego, produkcja urządzeń dla górnictwa naftowego, hutnictwo, produkcja cementu, przemysł chemiczny oraz tekstylny.

Rysunek 3. Produkcja ropy naftowej w Azerbejdżanie wraz z prognozą do roku 2020

(Źródło: <http://szczesniak.pl>)

1.6. Warunki naturalne rozwoju turystyki

Azerbejdżan jest krajem bardzo zróżnicowanym pod względem ukształtowania powierzchni. Środkową i południowo-wschodnią część państwa zajmują niziny: Kurańska oraz Mugańska (z najniższym punktem -28 m. p.p.m), na zachodzie rozciągają się Góry Karabachskie (z kilkoma szczytami o wysokości przekraczającej 3000 m. n.p.m.), zaś na samym południu, przy granicy z Iranem, Góry Tałyskie. Północna część kraju położona jest w

górach Wielkiego Kaukazu, które częściowo stanowią granicę z Federacją Rosyjską. Tam też znajduje się **najwyższy szczyt Azerbejdżanu — góra Bazardżuzi (4466 m. n.p.m.)**. Część terytorium Azerbejdżanu leży na północnych stokach Kaukazu tzn. w Europie (tereny dawnego Chanatu Kubińskiego). W środkowej części azerbejdżańskiego wybrzeża leży wrzynający się w Morze Kaspijskie Półwysep Apszeroński, na którym położone jest Baku. Wybrzeże Apszeronu usiane jest niewielkimi wyspami, z których tylko kilka jest zamieszkanymi.

Terytorium kraju jest bardzo zróżnicowane przyrodniczo. W najwyższych partiach Kaukazu występują łąki alpejskie, skały i lodowce, Góry Karabachskie i Tałyskie porastają gęste lasy, natomiast w środkowym Azerbejdżanie znajdują się stepy oraz półpustynie. Jednym z najbardziej jałowych i niegościnnymi obszarów jest położona na zachód od Baku kraina zwana Gobustanem. Azerbejdżan jest także państwem, na którego obszarze znajduje się połowa wszystkich wulkanów błotnych na świecie. **Największą rzeką azerbejdżańską jest Kura**, mająca swoje źródła w Gruzji, przy granicy z Turcją, oraz wpadający do niej Araks, którego środkowy bieg stanowi granicę Azerbejdżanu i Armenii z Iranem. Niewiele jest natomiast jezior; największe z nich — położone na południe od Kury jezioro Sarisu ma powierzchnię zaledwie 67 km².

Klimat środkowego Azerbejdżanu jest klimatem subtropikalnym, z upalnymi latami i ciepłymi zimami. Azerbejdżan zawdzięcza to Wielkiemu Kaukaskiemu Grzbietowi, który nie przepuszcza na południe mas zimnego powietrza znad Syberii i Wschodniej Europy. Jednocześnie **na terytorium kraju występuje aż 9 stref klimatycznych** (spośród wszystkich 11), a wahania temperatur w poszczególnych regionach są bardzo duże (od mniej niż -30° do ponad 45°C w jednym miejscu). Najbardziej surowe i niezwykle trudne do życia warunki klimatyczne panują w najwyższych partiach Kaukazu, leżących na pograniczu stref klimatycznych. Duże są także różnice w wielkości opadów: od 200-350 mm rocznie na Apszeronie do 1300-1600 w Lenkoranie.

1.7. Komunikacja

Na terenie Azerbejdżanu występuje transport drogowy, kolejowy, lotniczy i morski. Podobnie jak inne dziedziny gospodarki wymaga on jednak modernizacji i inwestycji zagranicznych. Należy pamiętać, iż aby móc swobodnie poruszać się po terenie kraju niezbędne jest uzyskanie wizy pobytowej, wydawanej na okres 30dni, po wypełnieniu,

dostępnego na stronie azerskiej ambasady w Polsce, formularza wizowego oraz uiszczeniu odpowiedniej opłaty (60 Euro – wiza jedno- i dwukrotna; 250 Euro – wielokrotna).

Transport drogowy

W Azerbejdżanie znajduje się **ponad 25 tys. km dróg**. Są one niestety w bardzo złym stanie i wymagają gruntownej przebudowy. Ze względu na konflikt o Górski Karabach komunikacja drogowa między Azerbejdżanem a Armenią jest zerwana. Dlatego podróżowanie do Nachiczewańskiej Republiki Autonomicznej możliwe jest tylko drogą powietrzną bądź przez terytorium Iranu.

Transport kolejowy

Na obszarze kraju znajduje się **2122 km torów kolejowych** (w tym ponad połowa zelektryfikowanych), które podobnie jak drogi kołowe wymagają modernizacji. Na ten cel rząd Azerbejdżanu zaciągnął w Europejskim Banku Odbudowy i Rozwoju kredyt w wysokości 20,2 mln USD.

Transport lotniczy

Narodową linią lotniczą jest AZAL. Na terenie kraju znajdują się **3 lotniska międzynarodowe**, z których największe zlokalizowane jest w stolicy kraju – Baku.

Transport morski

Ze względu na zły stan dróg oraz kolei, **największe znaczenie w Azerbejdżanie ma transport morski**. Morze Kaspijskie umożliwia bezpośrednie połączenia z innymi krajami basenu: Iranem, Kazachstanem, Rosją i Turkmenistanem.

Port w Baku jest największym portem Morza Kaspijskiego i **ma charakter międzynarodowy**.

1.8. Baza noclegowa

Wybierając Azerbejdżan jako cel podróży turystycznej należy się liczyć z nie najwyższym standardem usług noclegowych, co w dużej mierze spowodowane jest bardzo powolną prywatyzacją tego sektora usług. I tak, w obiektach noclegowych niższej kategorii i tych zlokalizowanych na prowincji nie powinien nas zdziwić np. brak ciepłej wody.

Ceny za pokój jednoosobowy są bardzo zróżnicowane i wahają się od 75 USD za miejsce w hotelu średniej klasy (hotel Intourist) do 280 USD za nocleg w obiekcie najwyższej klasy – Hotel Park Hyatt.

Tabela 2. Rozwój bazy noclegowej Azerbejdżanu w latach 2002 – 2007

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ogólna liczba hoteli, moteli oraz hosteli	94	96	238	262	285	320
Pojemność (ilość miejsc w w.w. obiektach noclegowych)	9591	9569	21144	22492	24706	25483
Ilość pokoi	5300	5034	9827	10661	11403	11829
Ilość udzielonych noclegów	349528	438856	929351	1064758	1115013	1131442

Źródło: <http://azstat.org>

Jak wynika z powyższej tabeli, w **2007 roku** Azerbejdżan dysponował ponad **25 tyś. miejsc noclegowych**, w **niespełna 12 tyś. pokoi**, w obiektach skategoryzowanych jako hotel, motel lub hostel. Nie trudno zauważyć wzrost jaki nastąpił w liczbie oferowanych miejsc noclegowych na przełomie lat 2003 i 2004 (ilość dostępnych miejsc została w tym czasie podwojona i wzrosła z niespełna 10 tyś. do ponad 20 tyś.). Od tego czasu obserwujemy systematyczną poprawę w tym temacie, ale już nie tak gwałtowną jak w opisanym wyżej okresie. Należy również podkreślić, iż za wzrostem ilości oferowanych pokoi proporcjonalnie podążył wskaźnik ich wykorzystania.

1.9. Rejony i ośrodki ruchu turystycznego

W Azerbejdżanie zlokalizowanych jest ponad 6 tysięcy zabytków architektury, co w połączeniu z ciekawą historią i kulturą tego kraju tworzy poważny potencjał w kreowaniu podaży turystycznej. Poniżej wypisano i krótko opisano najważniejsze atrakcje turystyczne w poszczególnych regionach.

Baku

Stolica i główny ośrodek zarówno przemysłowy jak i krajoznawczy Azerbejdżanu, Polakom znany głównie z „Przedwiośnia” Stanisława Żeromskiego. Warto dodać, iż wiele budynków powstałych na przełomie XIX i XX wieku zostało zaprojektowanych przez polskich architektów (m.in. przez: Gosławskiego, Skórzyńskiego, Płoszkę).

Zabytki: zamek (IV w.), minaret Synyk-Kała (XI w.), Baszta Dziewicza (XII-XIV w.), fragmenty murów obronnych (XII-XIX w.), zespół pałacowy szachów Szyrwanu, meczety: Dżuma, Muhammeda; Muzeum Sztuki Azerbejdżanu.

Okolice Baku

Surachanow – centrum zagłębia naftowego, znajdują się tutaj hinduski klasztor i świątynia Ateszgi (XVIII w.).

Bojkowskie Kamienie – pozostałości po jednym z pałaców szachów Szyrwanu.

Gobustan – odkryto tutaj 4 tys. rysunków naskalnych datowanych na okres od VIII do VI stulecia p.n.e. Ponadto jest to obszar występowania wulkanów błotnych.

Sporą atrakcją turystyczną jest wycieczka do położonego na Morzu Kaspijskim i oddalonego od lądu o 100km miasteczka Naftowe Kamienie.

Giandża

Znajdują się tutaj nieźle zachowane resztki murów, mostów i twierdzy (XVII-XVIII w.), meczet (XVII w.), a także mauzoleum Imamzade (XIV-XVII w.). Okolice słyną z winnic i sadów.

Lenkoran

Miasto, które od średniowiecza pełniło rolę ważnego portu handlowego i twierdzy, od XIX wieku również uzdrowisko balneologiczne.

Nachiczewan

Jedno z najstarszych miast na całym Kaukazie.

Zabytki: twierdza (X-XIV w.), mauzolea: Jusufa (XII w.), Mimine-chatum (XII w.); zespół meczetów i mauzoleów z XVIII wieku oraz meczet z XIX stulecia.

Rysunek 4. Jeden ze znaków rozpoznawczych Baku - Baszta Dziewicza (XII - XIV w.)

(Źródło: <http://www.baku.tv>)

II. Azerbejdżan jako część regionu w międzynarodowym ruchu turystycznym

Kraj Azerów, wliczany raz to do państw europejskich (choćby przez UNWTO przyporządkowany do Europy Środkowo-Wschodniej) innym zaś razem do azjatyckich, przez Z. Kruczka zaliczony został do odrębnego regionu Państw Zakaukaskich, który tworzy wraz z sąsiadującymi Armenią i Gruzją. Ten ostatni podział wydaje się być najbardziej adekwatny, ponieważ wszystkie wymienione kraje charakteryzuje specyficzna kultura będąca połączeniem wpływów dwóch sąsiadujących ze sobą kontynentów.

Na tak wyodrębnionym obszarze Azerbejdżan nie jest potęgą turystyczną, ponieważ wpływy z tej dziedziny gospodarki są tutaj dwukrotnie niższe niż chociażby w sąsiedniej Gruzji. Jednak, generalnie rzecz ujmując, cały region należy uznać za rozwijający się i turystycznie perspektywiczny.

II.1. Liczba i kierunki przyjazdów zagranicznych

Ogółem w roku 2007 Azerbejdżan odwiedziło 5,8 mln turystów z czego najwięcej, bo 5,1 mln przybyło z terytoriów dawnych republik radzieckich, a jedynie 2 turystów na 100 było obywatelami krajów Unii Europejskiej.

Jeżeli chodzi o konkretne kraje przodujące w tej statystyce to należałoby wymienić m.in.: **Rosję** (prawie milion turystów), **Gruzję** (ponad 800 tys.), **Iran** (ok. 400 tys.), **Turcję** (ok. 200 tys.), **Ukrainę** (ok. 42 tys.) **Wielką Brytanię** (niepełna 37 tys.), **USA** (ok. 19 tys.) czy **Niemcy** (ok. 13 tys.). Nie trudno zaobserwować, iż największy udział w przyjazdach zagranicznych mają kraje wchodzące niegdyś w skład ZSRR oraz państwa muzułmańskie odznaczające się sporą ilością Azerów w swojej strukturze narodowościowej (m.in. Iran).

Na podróż do tego, dosyć odległego, kraju zdecydowało się **w 2007 roku 2467 polskich turystów**, co stanowiło niepełna 0,5% ogółu przyjazdów zagranicznych do Azerbejdżanu.

Tabela 3. Liczba przyjazdów zagranicznych do Azerbejdżanu w roku 2007 z uwzględnieniem kraju emisji turystycznej

Countries	Number of total citizens
Total	5874533
European Unity	91940
Austria	1605
Germany	13652
Belgium	4058
United Kingdom	36916
Bulgaria	1051
Denmark	1121
Estonia	800
Ireland	1104
Sweden	2149
Spain	707
Italy	3359
Greece	615
Cyprus	70
Latvia	1436
Lithuania	782
Luxembourg	1775
Malta	72
Hangary	662
The Nethenlands	2538
Poland	2467
Portugal	927
Romania	6248
Slovakia	354
Slovenia	402
Finland	744
France	5510
Czech Rep.	816
CIS countries	5113523
Belarus	4113
Georgia	802399
Kazakhstan	19878
Kyrgyzstan	1918
Moldova	1982
Uzbekistan	11672
Russia	988192
Tajikistan	726
Turkmenistan	8131
Ukraine	42871

Azerbaijan	3231641
Other countries	669070
USA	18242
Australian	1567
Albanian	170
Anqola	11
Argentine	116
Banqladesh	242
Bardados	3
Belize	6
UNO	466
Boliwia	30
Bosnia	170
Brazil	199
Brunei	15
Bhutan	1
Burkina-Faso	4
Bahrain	67
UAE	298
Venezuela	159
Vietnam	301
No citizens persons	1476
Gabon	1
Gambia	1
Ghana	12
Qatar	17
Grenada	3
Guatemala	4
Gwinee-Bissau	6
Ecuador	23
Ethiopia	42
Zambia	2
Zimbabwe	9
Indonesia	578
Jordan	359
Iraq	611
Iran	401767
Switzerland	1607
Iceland	1503
Israel	7181
Yemen	100
Japan	2054
New Zeland	498
Yuqoslavia	434

Madaqascar	3
Cambodia	2
Cameroon	57
Canada	2438
Kenya	2
Columbia	227
Conqo	20
Korea Democratic Republic	30
Costa-Rica	22
Cote-D'Ivoire	6
Cuba	51
Kuwait	154
Laos	6
Liberia	1
Lebanon	419
Libya	85
Mauritania	8
Macedonia	91
Malesia	1075
Mali	6
Morocco	88
Mexico	132
Egipt	447
Myanmar	38
Monqolia	23
Mozambique	17
Namibia	1
Nepal	11
Malawi	6
Nigeria	378
Norway	2371
Oman	27
Pakistan	2726
Panama	23
Paraquay	23

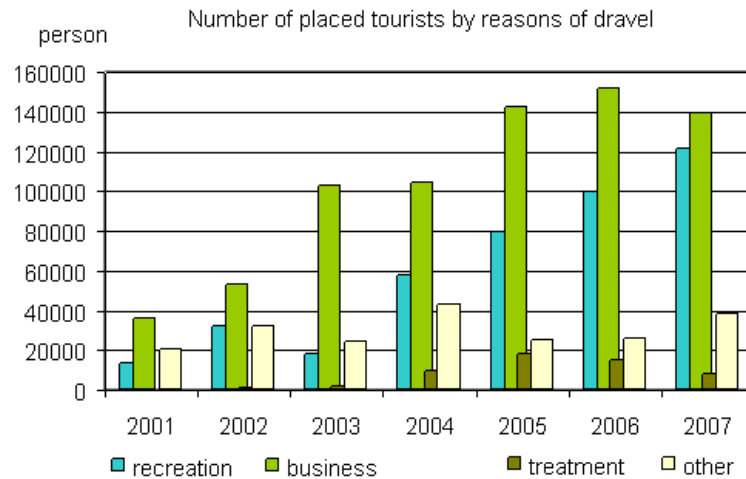
Peru	19
El Salvador	4
Seychelles island	1
Senegal	25
Serbia	2
Singapore	589
Somalia	30
Sudan	99
Syria	465
Thailand	491
Taiwvan	215
Tanzania	32
Trinidad and Tobago	238
Tunisia	178
Turkey	200255
Uqanda	29
Uruquay	12
Philippines	1644
Palestine	38
Croatia	524
Chile	28
China	4502
Sri Lanka	153
India	3955
South Afrika	467
South Korea	2396
Algeria	146
Arabia	481
Afghanistan	672
Vatikan	8
Fiji	2
Honq-Kong	1

Źródło: <http://azstat.org>

II.2. Profile turystów

Dominujący cel jaki przyświeca podróżnym w wyborze Azerbejdżanu jako destynacji turystycznej jest od lat taki sam – interesy. Jednak jak widzimy na poniższym diagramie, począwszy od roku 2003, bardzo silnie na znaczeniu zyskuje **motyw rekreacyjny**, notujący systematyczny wzrost z roku na rok przy jednoczesnym osłabianiu pozycji, bezdyskusyjnie do

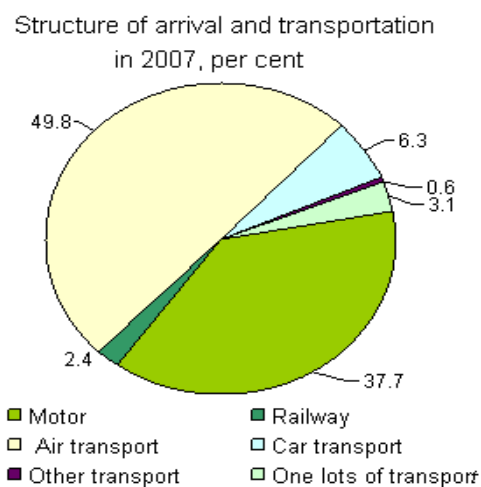
tej pory panującego, celu podróży, czyli wypraw biznesowych. Stosunkowo niewielki procent przyjazdów jest spowodowany chęcią poprawienia swojej kondycji zdrowotnej (treatment), co skazuje tenże motyw na rolę raczej marginalną w opisywanej strukturze.

Rysunek 5. Struktura motywów przyjazdów do Azerbejdżanu w latach 2001 – 2007

(Źródło: <http://azstat.org>)

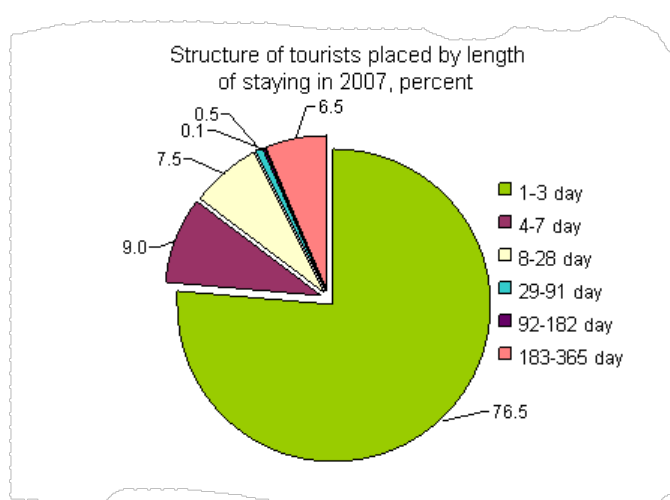
Jak wynika z poniższego diagramu **co drugi turysta** wybierający się **w roku 2007 do Azerbejdżanu dotarł tam samolotem**, niewiele mniejszy odsetek korzystał w tym celu z **transportu drogowego (37.7%)**, a na podróż własnym samochodem zdecydował się jedynie co dwudziesty odwiedzający. Najmniejsze znaczenie w opisywanej strukturze trzeba przypisać transportowi łączonemu (3.1%), kolejowemu (2.4%) oraz innym środkom transportu (0.6%).

Rysunek 6. Rozróżnienie przyjazdów zagranicznych ze względu na rodzaj wykorzystanego środka transportu (w %)

(Źródło: <http://azstat.org>)

Jeżeli chodzi o **przeciętną długość pobytu turysty** w opisywanym kraju to można by rzec, że mamy do czynienia niemalże z jednomyślnością odwiedzających, bo **zdecydowana większość** (przeszło 3/4) z nich wybiera opcję **od 1 do 3 dni**. A dalej, im dłuższy pobyt tym oczywiście procentowy udział w strukturze maleje, z wyjątkiem pobytów długoterminowych obejmujących okres od sześciu do dwunastu miesięcy (więcej niż co dwudziesty przybywający do Azerbejdżanu decyduje się na tak długie pozostanie w tym państwie).

Rysunek 7. Procentowa struktura długości pobytów w Azerbejdżanie w roku 2007

(Źródło: <http://azstat.org>)

Nie sposób nie zauważyć gwałtownego w ostatnich latach trendu wzrostowego w wykorzystaniu wszelkiej bazy noclegowej na terenie Azerbejdżanu. Na przestrzeni lat 2002-2007 ilość udzielanych noclegów wzrosła niemalże dwukrotnie. Szczegółowa analiza rodzaju wykorzystanej bazy nie odbiega od ogólnoświatowej normy, czyli największą **popularnością cieszą się hotele (95% wyborów w 2007 roku)**, następnie dużo rzadziej wykorzystywane **sanatoria**, a także stosunkowo wysokie uznanie wśród podróżujących zyskały sobie **centra turystyczne**, choć brak danych co do wykorzystania tego rodzaju bazy w ostatnich latach. Niewielu podróżujących decyduje się na przenocowanie w gospodarstwie agroturystycznym czy na camping, co z pewnością spowodowane jest brakiem niezbędnej infrastruktury oraz niesłuchanie niskim standardem już istniejącej.

Tabela 4. Ilość noclegów udzielonych na terytorium Azerbejdżanu odwiedzającym zagranicznym z rozróżnieniem rodzaju wykorzystanej bazy noclegowej w latach 2003 - 2007

	2003	2004	2005	2006	2007
Ilość noclegów ogółem	4042	3027	6707	3193	9138
hotele	4001	2903	6311	1941	8719
sanatoria	-	3	20	1100	419
campingi	41	14	-	-	-
centra turystyczne	-	-	336	144	-
gospodarstwa agroturystyczne	-	47	40	8	-
inne	-	60	-	-	-

Źródło: <http://azstat.org>

II.3. Odwiedzane regiony turystyczne

Bezspornie **najpopularniejszym regionem** odwiedzanym przez turystów napływających nad Morze Kaspijskie z zagranicy jest **Baku i najbliższe okolice** (przeszło **85% wizyt w roku 2007**). Na drugim miejscu umiejscowił się, ze względu na konflikt z Armenią trudno dostępny, Nachiczewan, a następnie takie regiony jak: Lenkoran, Shaki, Gandza oraz Aran. Pozostałe regiony notowały marginalną obecność podróżujących, natomiast brak jakichkolwiek danych z Autonomicznego Obwodu Karabachskiego na temat przybywających tam gości z zagranicy.

Tabela 5. Odwiedzane przez turystów zagranicznych regiony turystyczne w Azerbejdżanie (lata 2005 – 2007)

Region	foreign citizens		
	2005	2006	2007
By country - total	130237	150536	153053
Baku city	110798	130858	131519
Absheron economic region	1404	1598	556
Ganja-Gazakh economic region	2364	1990	2138
Shaki-Zagatala economic region	2112	1860	2319
Lankaran economic region	2081	1713	2649
Guba-Khachmaz economic region	391	378	421
Aran economic region	265	261	1435
Yukhari Karabakh economic region	-	-	-
Dakhlik Shirvan economic region	59	30	90
Nakhchivan economic region	10763	11848	11926

Źródło: <http://azstat.org>

II.4. Wpływy z turystyki przyjazdowej

Kwoty uzyskiwane z turystyki, w porównaniu do czołowych pod tym względem krajów świata, nie są wielkie, lecz wystarczające, aby Azerbejdżan zakwalifikować do najatrakcyjniejszych turystycznie miejsc regionu. Nie może umknąć uwadze **potrojenie dochodów** generowanych dzięki tej gałęzi gospodarki w okresie **od 2000 do 2007 roku**.

Reasumując, Azerbejdżan powoli, ale sukcesywnie rozwija ofertę turystyczną i powiększa zyski z usług z nią związaną.

Tabela 6. Wpływy z turystyki międzynarodowej w Azerbejdżanie w latach 2000 oraz 2006 – 2007 (w tyś. USD)

Rok	2000	2006	2007
Wpływy	63	117	178

Źródło: Światowa Organizacja Turystyki (UNWTO)

Oczywiście frekwencja turystyczna w poszczególnych regionach kraju przekłada się na zyski, więc niemalże samotnym **generatorem wpływów z turystyki pozostaje Baku**. Miejskowe biura podróży oferują również wycieczki w inne regiony Azerbejdżanu, próbują je promować, lecz niestety niestabilna sytuacja gospodarcza i polityczna sprawia, iż nie cieszą się one zainteresowaniem turystów.

Tabela 7. Wpływy z tytułu sprzedanych wycieczek w poszczególnych regionach kraju

(w tyś. manatów)

Region	Number of trip sheets sold to population		
	2005	2006	2007
By country - total	3253.3	7697	11051.0
Baku city -total	2855.1	7177.1	10857.3
Absheron economic region	6.8	59.6	78.8
Ganja-Gazakh economic region	5.4	44.7	75.2
Shaki-Zagatala economic region	35.3	37.7	96.5

Guba-Khachmaz economic region	326.5	392.8	101.0
Aran economic region	-	6.3	7.6
Dakhlik Shirvan economic region	-	6.1	-
Nakhchivan economic region	4.1	14.0	30.4

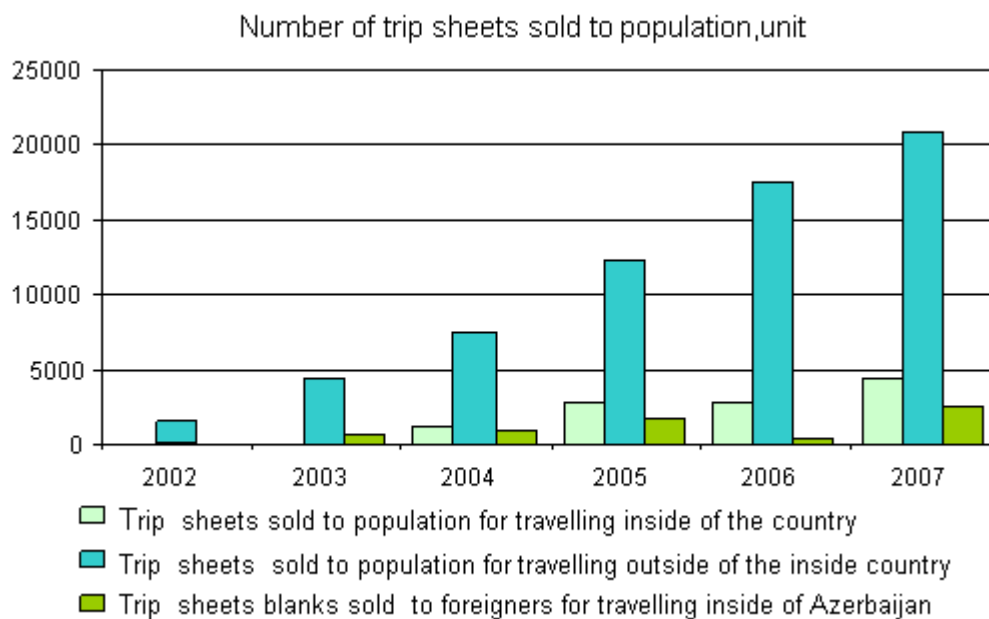
Źródło: <http://azstat.org>

III. Azerski rynek emisji turystycznej

III.1. Liczba i kierunki wyjazdów zagranicznych

Przełom w ilości wyjazdów zagranicznych z Azerbejdżanu nastąpił w **roku 2005** kiedy to wzrosła ona o niemalże $\frac{1}{4}$ w porównaniu z rokiem poprzednim osiągając wartość **1,8mln**. W ostatnim roku analizowanego okresu (2007) zanotowano spadek aktywności wyjazdowej o niespełna 200 tysięcy.

Na zamieszczonym poniżej diagramie widać wyraźny wzrost zainteresowania wycieczkami zagranicznymi wśród obywateli Azerbejdżanu. Na przestrzeni pięciu lat analizowanego okresu miejscowe biura podróży dziesięciokrotnie zwiększyły sprzedaż pakietów zapewniających wypoczynek w innym kraju. Jednak brak jakichkolwiek statystyk na temat obieranych przez azerskich turystów konkretnych kierunków podróży.

Rysunek 8. Ilość sprzedanych wycieczek przez azerskie biura podróży w latach 2002 – 2007

(Źródło: <http://azstat.org>)

III.2. Profil turysty wyjeżdżającego za granicę

Obywatele Azerbejdżanu udający się za granicę swojego kraju czynią to zazwyczaj w celach biznesowych (w roku 2007 był to motyw aż **87.5% wyjazdów**), zdecydowanie rzadziej deklarując cel prywatny (7%) lub turystyczny (5.5%).

Tabela 8. Liczba wyjazdów zagranicznych z Azerbejdżanu z uwzględnieniem motywu wyjazdu w latach 2003 – 2007 (w tys.)

	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba wyjazdów zagranicznych ogółem	1474,7	1473,5	1829,8	1835,9	1631,3
W tym w celach:					
Prywatnych	104,7	103,1	124,4	130,4	115,8

Biznesowych	1299,2	1304,0	1612,1	1617,5	1434,0
Turystycznych	70,8	66,4	93,3	88,0	81,5

Źródło: <http://azstat.org>

III.3. *Odwiedzane regiony turystyczne w kraju*

Krajowy ruch turystyczny w Azerbejdżanie charakteryzuje dosyć spora dywersyfikacja. **Do najpopularniejszych regionów kraju**, które w roku 2007 mogły się pochwalić liczbą przyjazdów przekraczającą 20 tysięcy, **należą: Lenkoran, Baku oraz Guba-Khachmaz**. W przedziale między 10 a 20 tysięcy znalazły się natomiast Aran, Gandża, Shaki-Zagatala oraz Shirvan. Poniżej wspomnianej liczby przyjazdów zanotowały region Apszeroński i Nachiczewań, natomiast zupełnie marginalną rolę w krajowym ruchu turystycznym należy przypisać Autonomicznemu Obwodowi Górski Karabach.

Stolica kraju cieszy się ciągle rosnącą popularnością, podobnie jak Lenkoran, Shaki-Zagatala, Shirvan czy Aran (największy wzrost liczby odwiedzających w latach 2005-2007). Zdecydowanie mniej turystów niż w latach wcześniejszych przyciągnęły regiony Półwyspu Apszerońskiego oraz miasta Gandża.

Tabela 9. Regiony Azerbejdżanu odwiedzane przez obywateli tego kraju w latach

2005 - 2007

Region	country citizens		
	2005	2006	2007
By country - total	133821	141081	152430
Baku city	21777	26636	27618
Absheron economic region	12870	6019	6033
Ganja-Gazakh economic region	17579	18971	14984
Shaki-Zagatala economic region	6558	8182	13620
Lankaran economic region	30249	33343	33403

Guba-Khachmaz economic region	24091	21542	21299
Aran economic region	11304	12248	18273
Yukhari Karabakh economic region	576	550	372
Dakhlik Shirvan economic region	2869	8304	10116
Nakhchivan economic region	5948	5286	6712

Źródło: <http://azstat.org>

III.4.Profil turysty krajowego

Azerowie podejmując aktywność turystyczną na terenie swojego kraju kierują się głównie chęcią **wypoczynku (60% wyjazdów)**, w dalszej kolejności jako powód podróżowania podając **sprawy biznesowe (17,5%)** czy **leczenie (4,5%)**. Procentową stawkę motywów uzupełniają te ujęte w zrzędną, lecz niewiele mówiącą kategorię – inne.

Warto zauważyć zmianę jaka zaszła w opisywanej strukturze od początku do końca analizowanego w tabeli okresu. Początkowo, czyli w latach 2002 – 2003, dominującym motywem podróży krajowych były sprawy biznesowe, które dopiero później dość gwałtownie i wyraźnie zaczęły tracić swoją pozycję na rzecz wyjazdów wypoczynkowych. Nie bez znaczenia jest tutaj na pewno polepszająca się sytuacja ekonomiczna obywateli wynikająca z faktu, iż Azerbejdżan jest dziś jednym z najszybciej rozwijających się krajów świata.

Tabela 10. Motywy podróży krajowych Azerów w latach 2002 - 2007

Cel pobytu	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Wypoczynek	6849	15186	45076	61181	77088	91937
Sprawy biznesowe	25297	36185	36729	39754	32472	26350
Leczenie	862	942	8932	17631	13756	7053
Inny	22334	16254	23200	15255	17765	27090

Źródło: <http://azstat.org>

Według ostatnich pomiarów, prawie **co drugi turysta** krajowy w Azerbejdżanie przemieszczając się **korzysta z transportu drogowego**, choć bardzo rzadko używając swojego własnego pojazdu. Niemalże cała **druga połowa podróżujących** decyduje się na rejs **samolotem**. Wypada nadmienić, że droga powietrzna zaczęła odgrywać dominującą rolę od roku 2005, kiedy to wykorzystanie jej wzrosło w porównaniu z rokiem poprzednim aż pięciokrotnie. Bardzo niewielka część turystów przemierza swój kraj koleją, nieco większa na drodze do celu łączy różne środki transportu. Brak danych na temat udziału transportu morskiego, który w roku 2005 stanowił niemalże 1/3 całej struktury.

Tabela 11. Rozróżnienie podróży krajowych ze względu na rodzaj wykorzystanego środka transportu w latach 2003 - 2007

	2003	2004	2005	2006	2007
Ogółem	7053	5406	33301	42412	47152
Transport drogowy	5360	2065	14246	13070	18108
Kolej	-	-	-	1252	1347
Samolot	1415	2963	3979	20874	22136
Transport morski	236	-	9636	-	-
Samochód	268	253	4952	2737	3552
Transport łączony	-	125	488	4479	2009

Źródło: <http://azstat.org>

Zdecydowana większość turystów krajowych wybierając się w roku 2007 w podróż rozplanowała ją w przedziale **od 1 do 3 dni (83%)**. W dalszej kolejności decydowali się oni na pobyt trwający **8-28 dni (11%)**, **4-7 dni (5%)** oraz 29-91dni (0.5%). Niewielki udział procentowy zanotowały pobyty dłuższe niż wymienione.

Tabela 12. Długość pobytu turystów krajowych w latach 2002 - 2007

Długość pobytu	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ogółem	56455	68567	113937	133821	141081	152430
1-3	44398	59543	89687	99374	116644	127132

4-7	11122	8026	11879	16859	12061	7852
8-28	343	815	12052	17262	12193	16641
29-91	192	79	134	279	169	675
92-182	-	-	74	27	-	65
183-365	-	104	111	20	14	65

Źródło: <http://azstat.org>

Wybierając rodzaj zakwaterowania azerski turysta decyduje się zazwyczaj na **hotel (62% wyborów w 2007 roku)**, zaś rzadziej, lecz zarazem nieporównywalnie częściej niż odwiedzający zagraniczni, na **sanatorium (20%)** czy tzw. **centrum turystyczne (13%)**. Podobnie jak w przypadku turystów z innych krajów, do rzadkości należy zaliczyć noclegi w gospodarstwach turystycznych czy na campingach.

Tabela 13. Ilość noclegów udzielonych na terytorium Azerbejdżanu obywatelom tego kraju z rozróżnieniem rodzaju wykorzystanej bazy noclegowej w latach 2003 – 2007

	2003	2004	2005	2006	2007
Ilość noclegów ogółem	7053	5406	33301	42412	47152

hotele	2029	3010	26747	25764	29243
sanatoria	3991	1576	1602	10351	9012
campingi	-	-	-	75	95
centra turystyczne	1033	820	4622	4724	6169
gospodarstwa agroturystyczne	-	-	5	178	313
inne	-	-	325	1320	2320

Źródło: <http://azstat.org>

III.5. Wydatki Azerów na turystykę

W przypadku turystyki krajowej w Azerbejdżanie nie można nawet mówić o koncentracji ruchu w Baku, lecz o bezdyskusyjnej dominacji stolicy kraju w tej dziedzinie, która generuje niemalże całość wpływów. Warto zauważyć sporą dynamikę wzrostu i fakt, iż **na przełomie lat 2006 - 2007 wydatki Azerów na aktywność turystyczną w kraju uległy podwojeniu.**

W latach 2005-2006 można było mówić o drugim atrakcyjnym turystycznie regionie kraju, w którym notowano wzrastające wpływy dewizowe, czyli Guba – Khachmaz, lecz w ostatnim roku pomiarów (2007) zanotował on wyraźny spadek równając do niszy innych, równie rzadko odwiedzanych, a co za tym idzie nie zasilanych gotówką odwiedzających, regionów.

Tabela 14. Wydatki Azerów na aktywność turystyczną i usługi turystyczne w poszczególnych regionach kraju (w tys. manatów)

Economic regions	Expenditures for tourist activity			including expenditures for tourist services		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
By country - total	5661.4	7054.4	13843.0	3884.0	4094.3	9763.1
Baku city	5288.7	6535.1	13503.4	3535.7	3642.8	9452.2
Absheron economic region	6.2	55.1	72.2	4.8	55.1	72.2
Ganja-Gazakh economic region	5.4	31.5	58.7	0.5	-	58.7
Shaki-Zagatala economic region	33.1	36.4	95.1	15.0	-	66.2
Guba-Khachmaz economic region	325.9	377.7	86.8	325.9	377.7	86.9
Aran economic region	-	6.3	7	-	6.3	7
Dakhlik Shirvan economic region	-	4.8	-	-	4.8	-
Nakhchivan economic region	2.2	7.5	19.8	2.2	7.5	19.8

Źródło: <http://azstat.org>

IV. **Znaczenie azerskiego rynku turystycznego dla Polski**

W porównaniu z innymi krajami, liczba turystów przybywających nad Wisłę z Azerbejdżanu zdecydowanie nie powala, jednak warto zauważyć drzemiący tutaj potencjał. Niewielka liczba przyjazdów, utrzymująca się na przestrzeni lat poniżej 4 tysięcy, niedawno przekroczyła tę liczbę, a w stosunku do lat 2001- 2002 uległa niemalże podwojeniu. Ponadto rozwój gospodarczy i poprawa warunków bytowych obywateli tego kraju, pozwalają przypuszczać, że z czasem zaczną oni coraz częściej podróżować, co otwiera pole do popisu dla ludzi i organizacji odpowiedzialnych za promocję walorów turystycznych Polski w Azerbejdżanie.

Mimo wspomnianej poprawy statystyk przyjazdowych **w roku 2007 jedynie 1 na 400 wyjeżdżających za granicę Azerów obrał Polskę za cel swojej podróży**, co zdecydowanie nie plasuje naszego kraju w czołówce pożądaných destinacji turystycznych.

Tabela 15. Przyjazdy obywateli Azerbejdżanu do Polski w latach 2000 – 2007

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ilość	3	2	2	2	3	3	3	4 100
przyjazdów	400	400	300	700	700	500	500	

Źródło: GUS

Warto wspomnieć, iż Azerbejdżan znajduje się w gronie 40 państw, z którymi Polska podpisała umowę międzynarodową o współpracy w dziedzinie turystyki (podpisana w Warszawie 26.08.1997r., weszła w życie z dniem 22.09.1998r.).

Zakończenie

Konkluzja nasuwająca się po przestudiowaniu powyższych materiałów jest następująca – Azerbejdżan to kraj o niepodważalnym potencjale turystycznym, sukcesywnie powiększający i unowocześniający infrastrukturę, dążący do stworzenia i oferowania wysokiej jakości produktu, jednak stosunkowo krótki staż w gronie państw demokratycznych i początkowe spowolnienie przemian gospodarczych (nadal przytłaczającą większość sektorów gospodarczych kontroluje rząd) nie mogły nie odcisnąć piętna.

Unikalne jest dosyć harmonijne i bezkonfliktowe przenikanie się tutaj zupełnie różnych kultur – europejskiej oraz bliskowschodniej, co może odróżniać ten region od innych. Ponadto ma on wszelkie dane ku temu, by stanowić alternatywę dla miejsc obecnie bardziej popularnych na rynku, lecz droższych. Mam tutaj na myśli chociażby sąsiednią Turcję, gdzie koncentracja ruchu turystycznego jest znacząca, a walory Azerbejdżanu wydają się wcale nie przedstawiać niższej wartości od tych zlokalizowanych nad Bosforem. Zarówno warunki rozwoju funkcji wypoczynkowych nad Morzem Kaspijskim jak i krajoznawczych na terenie całego państwa są wielce perspektywiczne, jednak, aby rozwinęły się w pełni potrzebne są inwestycje zdecydowanie większe niż czynione obecnie. Co więcej, trzeba otwarcie stwierdzić, że turystyka w tym kraju nie będzie odgrywać znaczącej roli, dopóki nie ulegnie stabilizacji sytuacja polityczna w całym regionie. Wiadomo, że turyści wolą podróżować w miejsca bezpieczne, a gdy mamy do czynienia z nowym rynkiem, który rodzi obawy, możemy szybko nie doczekać tłumów odwiedzających.

Możliwe, że wnioski wysnute ze zgromadzonych danych są błędne i żaden z nich nie pokryje się w najbliższej przyszłości z rzeczywistością. Mimo to, zdaniem autora, z uwagi na polepszającą się sytuację gospodarczą, a co za tym idzie wzrost niemalże wszystkich wskaźników związanych z recepcją i emisją turystyczną, warto obserwować Azerbejdżan, ponieważ w najbliższych latach może się on okazać tzw. „czarnym koniem” światowej turystyki.

Spis tabel

Tabela 1. Podstawowe informacje o Azerbejdżanie.....	4
Tabela 2. Rozwój bazy noclegowej Azerbejdżanu w latach 2002 – 2007.....	11
Tabela 3. Liczba przyjazdów zagranicznych do Azerbejdżanu w roku 2007 z uwzględnieniem kraju emisji turystycznej.....	15
Tabela 4. Ilość noclegów udzielonych na terytorium Azerbejdżanu odwiedzającym zagranicznym z rozróżnieniem rodzaju wykorzystanej bazy noclegowej w latach 2003 – 2007	19
Tabela 5. Odwiedzane przez turystów zagranicznych regiony turystyczne w Azerbejdżanie (lata 2005 – 2007).....	20
Tabela 6. Wpływy z turystyki międzynarodowej w Azerbejdżanie w latach 2000 oraz 2006 – 2007 (w tyś. USD).....	21
Tabela 7. Wpływy z tytułu sprzedanych wycieczek w poszczególnych regionach kraju (w tyś. manatów).....	21
Tabela 8. Liczba wyjazdów zagranicznych z Azerbejdżanu z uwzględnieniem motywu wyjazdu w latach 2003 – 2007 (w tyś.).....	23
Tabela 9. Regiony Azerbejdżanu odwiedzane przez obywateli tego kraju w latach 2005 – 2007.....	24
Tabela 10. Motywy podróży krajowych Azerów w latach 2002 – 2007.....	25
Tabela 11. Rozróżnienie podróży krajowych ze względu na rodzaj wykorzystanego środka transportu w latach 2003 – 2007.....	25
Tabela 12. Długość pobytu turystów krajowych w latach 2002 – 2007.....	26
Tabela 13. Ilość noclegów udzielonych na terytorium Azerbejdżanu obywatelom tego kraju z rozróżnieniem rodzaju wykorzystanej bazy noclegowej w latach 2003 – 2007.....	27
Tabela 14. Wydatki Azerów na aktywność turystyczną i usługi turystyczne w poszczególnych regionach kraju (w tyś. manatów).....	28
Tabela 15. Przyjazdy obywateli Azerbejdżanu do Polski w latach 2000 – 2007.....	29

Spis rysunków

Rysunek 1. Mapa polityczna Azerbejdżanu.....	4
Rysunek 2. Przedstawiciele azerskiej starszyny.....	5
Rysunek 3. Produkcja ropy naftowej w Azerbejdżanie wraz z prognozą do roku 2020.....	8
Rysunek 4. Jeden ze znaków rozpoznawczych Baku - Baszta Dziewicza (XII - XIV w.).....	13
Rysunek 5. Struktura motywów przyjazdów do Azerbejdżanu w latach 2001 – 2007.....	17
Rysunek 6. Rozróżnienie przyjazdów zagranicznych ze względu na rodzaj wykorzystanego środka transportu (w %)......	17
Rysunek 7. Procentowa struktura długości pobytów w Azerbejdżanie w roku 2007.....	22

Spis stron internetowych

1. <http://azerbaijan.tourism.az> – strona Ministerstwa Młodzieży, Sportu i Turystyki Azerbejdżanu
2. <http://azstat.org> – strona azerskiego Urzędu Statystycznego
3. <https://www.cia.gov> – strona CIA
4. <http://www.intur.com.pl> – strona polskiego Instytutu Turystyki
5. www.stat.gov.pl – strona GUS-u

Bibliografia

1. *Kraje Pozaeuropejskie – zarys geografii turystycznej*, praca zbiorowa pod redakcją Zygmunta Kruczka, Proksenia, Kraków 2005.
2. Naruniec A., Fischer E., *Azerbejdżan – przewodnik dla przedsiębiorców*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2006.
3. *Azerbaijan with Improtex Travel – unique monuments and great adventures*, materiał promocyjny azerskiego biura podróży Improtex Travel.
4. *Azerbaijan – information for tourists*, materiał promocyjny Ministerstwa Młodzieży, Sportu i Turystyki Azerbejdżanu.

